

Predgovor

Na početku dvadeset i prvog stoljeća, međunarodni aspekti ekonomske znanosti postaju sve važniji ali i sporniji. Samo tijekom prošlog desetljeća velike valutne i financijske krize potresle su industrijske zemlje od istočne Azije do Latinske Amerike; europske su se zemlje odrekle vlastitih valuta u korist jedinstvene – eura; rastuća trgovina i financijske poveznice između industrijskih zemalja i zemalja u razvoju potaknule su raspravu, pa čak i prosvjed, zbog tvrdnja kako je ekonomska „globalizacija” povećala probleme širom svijeta, od siromaštva do zagađivanja. Makar su Sjedinjene Američke Države samodovoljnije nego bilo koja druga država sa slabijim gospodarstvom, problemi međunarodne ekonomske politike preuzeli su prvenstvo i danas pune novinske naslovnice.

Nedavni događaji u svjetskom gospodarstvu skrenuli su pozornost na probleme kao što su značajke mehanizma međunarodne prilagodbe ili koristi slobodne trgovine prema protekcionizmu, kojima se međunarodna ekonomija bavila više od dva stoljeća. Međutim, kao i uvijek u međunarodnoj ekonomiji, uzajamno utjecanje ideja i događaja dovelo je do novih oblika analize. Tri istaknuta primjera nedavnog napretka uključuju imovinski pristup objašnjenju tečaja; nove teorije vanjske trgovine zasnovane na rastućim prinosima i tržišnoj strukturi, a ne na komparativnim prednostima; međuvremenska analiza međunarodnih tokova kapitala, koja je bila ključna u usavršavanju pojma „vanjske ravnoteže” i objašnjavanju čimbenika zaduživanja i neispunjenja dužničkih obveza zemalja u razvoju.

Misao o pisanju ove knjige nastala je na temelju priprema za predavanja međunarodne ekonomije studentima dodiplomskog studija i studentima poduzetništva sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća. U predavanjima smo se susreli s dva glavna izazova. Prvo smo trebali pronaći način kako prenijeti studentima uzbudljivu intelektualnu osnovu razvoja međunarodne ekonomije, a potom smo trebali pokazati kako se teorija međunarodne ekonomije razvila iz potrebe za shvaćanjem promjena u svjetskome gospodarstvu i analiziranjem tekućih problema međunarodne ekonomske politike.

Shvatili smo da postojeći udžbenici nisu primjereno udovoljavali tim izazovima. Vrlo su često studenti u udžbenicima međunarodne ekonomije mogli pronaći mnoštvo zbujujućih modela i pretpostavki iz kojih je bilo vrlo teško izvući osnovnu pouku. Zbog zastarjelosti tih modela studenti su ostali zburnjeni oko relevantnosti analize za objašnjavanje stvarnog svijeta. Posljedica je toga da mnogi udžbenici često stvaraju jaz između staromodne građe koja treba biti obuhvaćena predavanjem i uzbudljivih tema koje prevladavaju u današnjim istraživanjima i raspravama o ekonomskoj politici. Taj se jaz uvelike proširio kako se važnost problema na području međunarodne ekonomije i broj upisanih studenata međunarodne ekonomije povećavao.

Ovom smo knjigom pokušali dati suvremen i razumljiv analitički okvir za rasvjetljavanje tekućih događaja i prenijeti uzbudljivost međunarodne ekonomije u predavaonici. U analizi realne i monetarne strane građe, naš je pristup postupno jednostavan, objedinjen okvir koji daje pregled bitnih tradicionalnih uvida kao i najnovije pronalaskeske i pristupe. Kako bismo pomogli studentima svladati i zapamtiti osnovnu logiku međunarodne ekonomije, na početku svakoga poglavlja izlažemo relevantne podatke ili pitanja ekonomske politike temeljem kojih gradimo teoriju.

Mjesto ove knjige u nastavnom programu ekonomskih fakulteta

Studenti će najlakše naučiti međunarodnu ekonomiju ako ju se predoči kao metodu analize neophodno vezanu za događaje u svjetskom gospodarstvu, a ne kao skup apstraktnih teorema i apstraktnih modela. Stoga nam je važnije bilo naglasiti pojmove i njihovo

xx

vu primjenu nego teoretski formalizam. Stoga knjiga ne zahtijeva opsežno predznanje iz ekonomije, pristupačna je studentima koji su položili predmete iz osnova ekonomije. Studenti koji su upisali predmete iz mikroekonomije ili makroekonomije u ovoj će knjizi naći novo gradivo. U nju smo uključili specijalizirane i matematičke dodatke koji će predstavljati izazov naprednim studentima.

Knjigu smo podijelili u dva djela, u dio posvećen trgovinskim i dio posvećen monetarnim pitanjima, prateći ustaljenu praksu. Makar se trgovinski i monetarni dijelovi međunarodne ekonomije često obrađuju kao nepovezane građe, čak i u jednom udžbeniku, slične se teme i metode javljaju u oba djela. Jedan primjer odnosi se na ideju koristi od trgovine, koja je važna u razumijevanju učinaka slobodne trgovine imovinom kao i slobodne trgovine dobrima. Međunarodno zaduživanje i pozajmljivanje predstavlja drugi primjer. Proces kojim zemlje trguju sadašnjom za buduću potrošnju moguće je najbolje razumjeti pomoću teorije komparativnih prednosti (zbog čega smo istu uključili u prvi dio knjige). Istodobno će pak posljedični uvidi u teoriju komparativnih prednosti produbiti razumijevanje vanjskih, makroekonomskih problema u razvijenim zemljama i zemljama u razvoju. Nastojali smo istaknuti poveznice između trgovine i monetarnih problema kad se o njima bude govorilo.

U isti smo mah učinili dva dijela knjige potpuno nezavisnima. Stoga bi se jednosemestralni predmet iz teorije trgovine mogao temeljiti na poglavljima od drugog do jedanaestog, a jednosemestralni bi predmet iz međunarodne monetarne ekonomije mogao obuhvatiti poglavlja od dvanaestog do dvadeset i drugog. Međutim, iako se knjiga koristi za cjelogodišnji predmet koji uključuje obje građe, studenti se neće pitati zbog čega će se načela koja su naučili iz teorije trgovine zanemariti preko zimskih praznika, u drugom semestru.

Neke posebne značajke međunarodne ekonomije: teorije i ekonomske politike

Ova knjiga obuhvaća najvažnija suvremena dostignuća u razvoju međunarodne ekonomije bez skraćivanja trajnih teoretskih i povijesnih uvida koji su tradicionalno činili temelj građe. Uspjeli smo ostvariti ovakvu opsežnost naglaskom na razvoj suvremene teorije iz prijašnjih saznanja kao odgovor na promjene u svjetskom gospodarstvu. Oba dijela knjige, realni odnosno trgovinski (poglavlja od drugog do jedanaestog) i monetarni (poglavlja od dvanaestog do dvadeset i drugog) podijeljena su u središnja poglavlja koja su usredotočena na teoriju, a prate ih poglavlja u kojima se teorija primjenjuje na važna pitanja ekonomske politike, sadašnja i prošla.

U prvom poglavlju detaljno opisujemo pristup ove knjige važnim temama međunarodne ekonomije. U istom poglavlju ističemo nekoliko novijih tema koje prijašnji autori nisu obradili na sustavan način.

Imovinski pristup određivanju tečaja

Suvremeno devizno tržište i određivanje tečaja nacionalnim kamatnim stopama i očekivanjima predstavljaju temelj naše makroekonomske analize otvorenog gospodarstva. Osnovni element makroekonomskog modela koji smo postavili odnosi se na paritet kamatnih stopa (kasnije proširen premijom rizika). Teme koje nastojimo objasniti upotrebljavajući model uključuju „nadvišenje” tečaja, ponašanje realnih tečaja, krize platne bilance te posljedice i učinke intervencija središnje banke na devizno tržište.

Rastući prinosi i tržišna struktura

Prije raspravljanja o ulozi komparativnih prednosti u promicanju međunarodne razmjene i o pratećim poboljšanjima blagostanja, predstavljamo teoretsko i empirijsko istraži-

vanje izlaganjem gravitacijskog modela trgovine. Zatim se vraćamo na istraživačke granice (u šestom poglavlju) objašnjavanjem kako rastući prinosi i razlučivanje proizvoda utječu na trgovinu i blagostanje. Modeli koji se spominju u toj raspravi mogu objasniti važne aspekte stvarnog svijeta kao što su intraindustrijska trgovina i promjene obrasca trgovine kao posljedica dinamičkih ekonomija obujma. Modeli k tome pokazuju da se obostrano korisna trgovina ne mora nužno temeljiti na komparativnim prednostima.

Ekonomska politika i teorija trgovinske politike

U četvrtom poglavlju ističemo učinke trgovine na raspodjelu dohotka kao ključni čimbenik ekonomske politike koja ograničava slobodnu trgovinu. Studentima će stoga biti jasno zbog čega se rezultati analize trgovinske politike koji se odnose na blagostanje nerijetko pojavljuju u praksi. Jedanaesto se poglavlje bavi popularnim mišljenjem da bi vlade trebale provoditi aktivističku trgovinsku politiku s ciljem poticanja sektora gospodarstva koji se čine ključnima za gospodarski razvoj. Ovo poglavlje uključuje teorijsku raspravu takve ekonomske politike temeljene na jednostavnim idejama iz teorije igara.

Međunarodno usklađivanje makroekonomske politike

Naša rasprava o međunarodnim monetarnim iskustvima (osamnaesto, devetnaesto, dvadeseto te dvadeset i drugo poglavlje) ističe različite probleme usklađivanja ekonomskih politika kao posljedice različitih tečajnih režima. Kao što je konkurencija unutar zlatnog standarda u međuratnim godinama pokazala kako politike osiromašivanja susjeda mogu biti kontraproduktivne, tako i sadašnji plutajući tečajni režimi tjeraju provoditelje nacionalne ekonomske politike da shvate njihovu uzajamnu ovisnost i da stvaraju politike u suradnji jedni s drugima.

Svjetska tržišta kapitala i zemlje u razvoju

Dvadeset i prvo poglavlje izlaže široku raspravu o svjetskom tržištu kapitala, koja obuhvaća posljedice međunarodnoga razlučivanja portfelja kao i posljedice problema razboritog nadzora offshore financijskih institucija na blagostanje. Dvadeset i drugo poglavlje posvećeno je dugoročnim izgledima rasta i problemima makroekonomske stabilizacije i liberalizacije zemalja u razvoju te novih industrijaliziranih zemalja. Ovo poglavlje daje pregled kriza tržišta u nastajanju i stavlja međudjelovanje zemalja u razvoju kao zajednički problem zemalja kao zajmodavca i službenih financijskih institucija, kao što je Međunarodni monetarni fond, u povijesnu perspektivu. Dvadeset i drugo poglavlje daje pregled nedavnih istraživanja postojanosti siromaštva u zemljama u razvoju.

Međunarodna kretanja faktora proizvodnje

U sedmom poglavlju naglašavamo moguću supstituciju između međunarodne trgovine i međunarodnih kretanja faktora proizvodnje. Značajno je svojstvo ovoga poglavlja analiza međunarodnog zaduživanja i pozajmljivanja kao međuvremenske trgovine koja podrazumijeva trgovinu sadašnje potrošnje za buduću. U drugom se dijelu knjige pozivamo na rezultate ove analize kako bismo razjasnili međunarodne posljedice tekućeg računa platne bilance.

Novo u sedmom izdanju

U ovom smo sedmom izdanju knjige „Međunarodna ekonomija: teorija i ekonomska politika“ preoblikovali nekoliko poglavlja. Te su promjene nastale kao reakcija na prijedloge korisnika knjige i nekih važnih razvoja teoretske i praktične strane međunarodne ekonomije. Najvažnije promjene su sljedeće:

Drugo poglavlje: Svjetska trgovina: pregled Empirijska istraživanja monetarne i realne strane međunarodne ekonomije u sve većem broju prihvaća osnovni okvir nazvan *gravitacijski model* koji, u podudarnosti s Newtonovim zakonom gravitacije, povezuje veličinu trgovine između dvije zemlje s umnoškom veličine njihovih gospodarstava. U potpuno novom drugom poglavlju jednostavno izvodimo gravitacijski model i prikazujemo njegovu korisnost. Kako bismo napravili prostor za tu građu, rasprava o rikardijanskom modelu, u prijašnjim izdanjima obrađena u drugom poglavlju, sada se nalazi u trećem.

Četvrto poglavlje: Resursi, komparativna prednost i raspodjela dohotka Opseg modela specifičnih faktora proizvodnje, koji su prije bili obrađeni u trećem poglavlju, sada je skraćen i nalazi se u ovom poglavlju *nakon* modela proporcija faktora proizvodnje. Recenzenti prijašnjih izdanja smatrali su da je studentima lakše shvatiti posljedice modela faktora proizvodnje koji su specifični za određeni sektor nakon što svladaju pojmovno jednostavniji Heckscher-Ohlin-Samuelsonov model u kojem se pretpostavlja slobodno kretanje faktora proizvodnje.

Šesnaesto poglavlje: Proizvodnja i tečaj u kratkom roku Ovo poglavlje sada obuhvaća učinke bogatstva na agregatnu potražnju i moguće dugoročne učinke neravnoteže na tekućem računu na tečaj koji djeluju kroz međunarodne transfere bogatstva.

Osamnaesto poglavlje: Međunarodni monetarni sustav 1870. – 1973.

Povijesnu smo građu u ovom poglavlju skratili kako bismo napravili prostor za suvremenije činjenice i dodatke drugdje u knjizi.

Devetnaesto poglavlje: Makroekonomska politika i koordinacija u režimu plutajućih tečajeva Kao i u osamnaestom poglavlju, povijesnu smo građu u ovom poglavlju skratili.

Dvadeset i prvo poglavlje: Globalno tržište kapitala: djelovanje i reforme ekonomske politike U ovom poglavlju sada izlažemo i raspravljamo o širenju ukupnih imovinskih pozicija među industrijskim zemljama.

Dvadeset i drugo poglavlje: Rast, kriza i reforma Ovo poglavlje dodatno naglašava svjetsku raspodjelu dohotka, veličinu tokova kapitala u zemlje u razvoju i izvore ekonomskog rasta. Dodali smo detaljnu raspravu o institucijama i zemljopisnim činjenicama kao čimbenicima realnog dohotka i rasta. Također raspravljamo o problemu «izvornog grijeha» odnosno o problemu duga izraženog u stranoj valuti.

Uz navedene strukturne promjene ažurirali smo knjigu i u ostalim pravcima kako bismo održali korak s vremenom. Iz tog smo razloga proširili obuhvat učinaka izvoza novo-industrijaliziranih zemalja na blagostanje naprednijih gospodarstava (peto poglavlje), raspravljali o tečaju iračkog dinara (četnaesto poglavlje) i dokazima o učincima valutnih unija na veličinu trgovine (dvadeseto poglavlje) te saželi najnovije rasprave o izvorima ekonomskog rasta.

Elementi učenja

Ova knjiga uključuje brojne specijalizirane elemente učenja koji će održati interes studenata za prikazanu građu i pomoći studentima u svladavanju zadataka.

Analiza slučaja

Teoretske rasprave često prate analize slučaja koje potkrepljuju građu obuhvaćenu prethodnim poglavljima, prikazuju primjenu u stvarnom svijetu i daju važnu povijesnu informaciju.

Specijalni okviri

Okviri obuhvaćaju manje važne teme koje često jasno prikazuju pojedinosti iz glavnog teksta. One uključuju političku pozadinu Ricardove i Humeove teorije (72. i 494. str.); velike razmjere spora oko trgovine bananama koje su stvorile nesuglasice između zemalja s nepovoljnim podnebljem za uzgoj banana (293. str.); priču o bolivijskoj hiperinflaciji (str. 358. str.) i špekulativni napad na brazilski *real* (464. str.).

Slike

Više od 200 slika popraćeno je opisima koji potkrepljuju raspravu u glavnom tekstu i pomažu studentima u savladavanju građe.

Ciljevi učenja

Na početku svakog poglavlja knjige nalazi se popis ključnih ideja. Ciljevi učenja pomažu studentima da ocijene vlastito svladavanje građe.

Sažetak i ključni pojmovi

Svako poglavlje završava sažetkom koji obuhvaća važne ideje. Ključni pojmovi i sintagme masno su otisnuti kada se prvi put pojavljuju u poglavlju te su popisane na kraju svakog poglavlja. Kako bi dodatno pomogli studentima u savladavanju građe, ključni su pojmovi otisnuti u kurzivu kada se pojavljuju u sažetku poglavlja.

Zadaci

Svako poglavlje prate zadaci s ciljem testiranja i utvrđivanja razumijevanja. Zadaci se odnose na rutinske računske vježbe, ali i na pitanja prikladna za raspravu u predavaonici. U većini zadataka tražimo od studenata primjenu naučenog na stvarnim podacima ili pitanjima ekonomske politike.

Dodatna literatura

Za profesore koji žele nadopuniti udžbenik dodatnom građom i za studente koji žele samostalno dublje ući u literaturu na kraju svakoga poglavlja donosimo popis dodatne literature s temeljnim člancima iz toga područja te suvremenim istraživanjima.

Dopunska pomoć za studente i profesore

Međunarodnu ekonomiju: teoriju i ekonomsku politiku prati *Vodič učenja* koji su napisali Linda S. Goldberg iz Banke saveznih rezerva u New Yorku, Michael W. Klein s *Tufts University* i Jay C. Shambaugh s *Dartmouth College*. *Vodič učenja* pomaže studentima pregledom ključnih ideja iz glavnog teksta, dodatnim primjerima i dodatnim zadacima za vježbu.

Studenti se mogu bolje pripremiti za ispit i iskoristiti svoje vrijeme za učenje uz pomoć **Mojega ekonomskog laboratorija** koji predstavlja internetsku zadaću, ali i sustav podučavanja, a dolazi u kompletu s knjigom. Moj ekonomski laboratorij daje proširenu građu za samostalno učenje za osam poglavlja koji obuhvaćaju ključne modele i teoriju (treće, četvr-

to, peto, trinaesto, četrnaesto, petnaesto, šesnaesto i sedamnaesto poglavlje). Za svaku od ovih središnjih tema studenti mogu početi s **Ispitom za vježbu** koji uključuje slikovne probleme i konceptualna pitanja. Moj ekonomski laboratorij ocjenjuje ispit i stvara **osobni plan učenja** temeljem uspjeha svakog studenta na ispitu te pronalazi koje je aspekte ideja student savladao, a koje mora detaljnije proučiti. Nadalje, plan učenja usmjerava studente na **dodatne zadatke za vježbu** za teme koje treba ponoviti. U svakom zadatku student će naći naputke u obliku vodiča rješenja vježbi koje predstavljaju internetsku poveznicu s eText, animacijama i ostalim alatima. Profesori mogu provjeriti napredak svojih studenata u bilo kojem trenutku uvidom u knjigu ocjena u Mom ekonomskom laboratoriju. Zadatke Mojega ekonomskog laboratorija za navedena poglavlja sastavili su Galina Hall s *Yale University* i Scott Hunt s *Columbus State Community College*, a autor je animacija Thomas Bishop s *University of California, Berkeley*. Za više informacija posjetite internetsku stranicu www.myeconlab.com/krugman.

Pretplata na Moj ekonomski laboratorij također uključuje pristup Centru učenja ekonomije, koji daje izravnu pomoć doktorskih studenata ekonomije preko telefona, telefaksa ili interneta; pretplatu na eThemes časopisa Times koji obuhvaća članke iz *New York Timesa*, a koji se odnose na svako poglavlje te uključuju pitanja i rasprave; te pristup pretraživaču istraživanja, koji uključuje strukovne časopise, sažetke, primjerke *New York Timesa* i arhivu *FT.com* kao i smjernice za pisanje istraživačkih članaka.

Što se tiče profesora, promijenjeno izdanje *Priručnika za profesore* koji su napisali Linda S. Goldberg, Michael W. Klein i Jay C. Shambaugh uključuje pregled svakoga pojedinog poglavlja, odgovore na probleme s kraja poglavlja i savjete za prezentaciju sadržaja knjige u predavaonici. *Banka testova* nudi mnoštvo pitanja s mnogostrukim izborom, esejijska pitanja kao i matematičke i slikovne zadatke za svako poglavlje. Tu su banku testova pripremili Yochanan Shachmurove sa *City Collegea City University* u New Yorku i *University of Pennsylvania* i Mitchell H. Kellmen sa *City Collegea City University* u New Yorku i *Graduate Center City Collegea City University* u New Yorku. Konačno, predavanja u *PowerPointu*, koja je izmijenio Thomas Bishop, mogu se iskoristiti kao prezentacije u predavaonici ili kao građa za prozirnice. Profesori mogu preuzeti navedene dodatke na sigurnom izvoru otvorenom samo za profesore preko internetske stranice Addison-Wesley (www.aw-bc.com).

Zahvale

Prvo se želimo zahvaliti SylviJi Mallory i Roxanne Hoch, stručnim urednicima koji su bili odgovorni za cijeli projekt knjige. Njihovo vodstvo i ohrabrenje (kao i njihov veliki rad) bili su od neizmjerne pomoći. Elisa Adams, naša urednica razvoja, ponudila je brojne savjete koji su poboljšali ovo izdanje. Također cijenimo napor Heather Johnson kao urednika projekta i trud Katy Watsonov kao nadglednika produkcije. Zahvaljujemo ostalim urednicima koji su pomogli u nastanku prvih šest izdanja dobrih koliko su i oni sami.

Također zahvaljujemo Miguelu Fuentesu i Joseu Antonio Rodriguez-Lopezu koji su pažljivo ažurirali podatke te Lanwei Yang koji je pomogao u lekturi. Anna Wai-Kuen Shun, kao i obično, pružila je prvoklasnu pomoć. Zahvaljujemo se Renzi Castillo, Liang-Shing Fanu, Elaine Kwok Yee Wah i Ralphu Setzer na konstruktivnim savjetima.

Zahvaljujemo sljedećim recenzentima na njihovim prijedlozima i uvidima:

Jaleel Ahmad, *Concordia University*

Myrvin Anthony, *University of Strathclyde, U.K.*

Michael Arghyrou, *Brunel University*

Richard Ault, *Auburn University*

George H. Borts, *Brown University*
Francisco Carrada-Bravo, *Thunderbird, The Garvin School of International Management*
Debajyoti Chakrabarty, *Rutgers University*
Adhip Chaudhuri, *Georgetown University*
Jay Pil Choi, *Michigan State University*
Jaiho Chung, *National University of Singapore*
Brian Copeland, *University of British Columbia*
Barbara Craig, *Oberlin College*
Susan Dadres, *Southern Methodist University*
Ann Davis, *Marist College*
Gopal C. Dorai, *William Paterson University*
Robert Driskill, *Vanderbilt University*
Gerald Epstein, *University of Massachusetts at Amherst*
JoAnne Feeney, *University of Colorado, Boulder*
Robert Foster, *American Graduate School of International Management*
Diana Fuguitt, *Eckerd College*
Byron Gangnes, *University of Hawaii at Manoa*
Ranjeeta Ghiara, *California State University, San Marcos*
Neil Gilfedder, *Stanford University*
Patrick Gormely, *Kansas State University*
Bodil Olai Hansen, *Copenhagen Business School*
Michael Hoffman, *U.S. Government Accountability Office*
Henk Jager, *University of Amsterdam*
Arvind Jaggi, *Franklin & Marshall College*
Mark Jelavich, *Northwest Missouri State University*
Patrice Franko Jones, *Colby College*
Philip R. Jones, *University of Bath and University of Bristol, U.K.*
Hugh Kelley, *Indiana University*
Michael Kevane, *Santa Clara University*
Faik Koray, *Louisiana State University*
Corinne Krupp, *Duke University*
Bun Song Lee, *Shippensburg University*
Francis A. Lees, *St. Johns University*
Rodney Ludema, *Georgetown University*
Marc Melitz, *Harvard University*
Marcel Merette, *University of Ottawa*
Shannon Mitchell, *Virginia Commonwealth University*
Kaz Miyagiwa, *Emory University*
Shannon Mudd, *Thunderbird, The Garvin School of International Management*
Marc-Andreas Muendler, *University of California, San Diego*
Ton M. Mulder, *Erasmus University, Rotterdam*
Robert Murphy, *Boston College*
E. Wayne Nafziger, *Kansas State University*
Steen Nielsen, *Copenhagen Business School*
Terutomo Ozawa, *Colorado State University*

Arvind Panagariya, *University of Maryland*
Nina Pavcnik, *Dartmouth University*
Ioradanis Petsas, *University of Scranton*
Michael Ryan, *Western Michigan University*
Donald Schilling, *University of Missouri, Columbia*
Ronald M. Schramm, *Columbia University*
Craig Schulman, *University of Arkansas*
Yochanan Shachmurove, *University of Pennsylvania*
Margaret Simpson, *The College of William and Mary*
Robert Staiger, *University of Wisconsin*
Jeffrey Steagall, *University of North Florida*
Robert M. Stern, *University of Michigan*
Abdulhamid Sukar, *Cameron University*
Rebecca Taylor, *University of Portsmouth, U.K.*
Scott Taylor, *University of British Columbia*
Aileen Thompson, *Carleton University*
Sarah Tinkler, *Weber State University*
Arja H. Turunen-Red, *University of New Orleans*
Dick vander Wal, *Free University of Amsterdam*
Rossitza Wooster, *California State University, Sacramento*
Bruce Wydick, *University of San Francisco*
Kevin H. Zhang, *Illinois State University*

Makar nismo bili u mogućnosti unijeti svaku predloženu izmjenu, opažanja su recenzena bila od neizmjerne koristi u revidiranju knjige. Naravno, za sve ostale nedostatke snosimo punu odgovornost.

Paul R. Krugman
Maurice Obsfeld

